NEM Meetnet Konijnentellingen 2015

Sinds 1984 worden in de duinen op systematische wijze konijnen geteld door de terreinbeheerders. Dat gebeurt door 's avonds vaste routes te rijden met de auto waarbij konijnen die in het licht van de koplampen verschijnen, worden geteld. Zo gebeurt het 8 keer in het voorjaar en 8 keer in het najaar. Verspreid langs de kust liggen 22 transecten: 17 op het vaste land, en 5 op de Waddeneilanden. Hieronder presenteren we de indexcijfers en de trends voor de konijnenstand in de duinen voor de periode 1984-2015.

Ziekte en herstel

De indexcijfers over de hele kuststreek laten zien dat de konijnenstand vanaf begin jaren '90 van de vorige eeuw inzakte. Op het dieptepunt, begin deze eeuw, was de omvang van de populatie nog slechts 20% van de omvang in 1984. Rond 1990 bereikte de virusziekte RHD type 1 (RHDV-1) Nederland. Deze ziekte zorgde voor de grote afname van de konijnenpopulatie in de kuststreek (figuur 1) en in de rest van het land (zie de resultaten van het project Dagactieve Zoogdieren BMP in deze Telganger). Myxomatose, de andere bekende konijnenziekte die de populatie zwaar aantastte, dateert al van de jaren vijftig, van lang vóór de start van dit meetnet. Het effect daarvan op de populatie is in deze grafiek dus niet te zien. Inmiddels is er een ander type RHD virus in Europa bekend (RHDV-2, zie ook elders in deze Telganger). Daarvan is nog niet bekend of het een grote impact zal hebben op de populaties.

Na ruim een decennium van voortdurende achteruitgang door RHDV-1 begon de populatie zich vanaf 2003 weer te herstellen. De periode van herstel lijkt voorbij. Over de gehele periode van 32 jaar dat er konijnen geteld worden, is het aantal konijnen afgenomen (trendbeoordeling: matige afname).

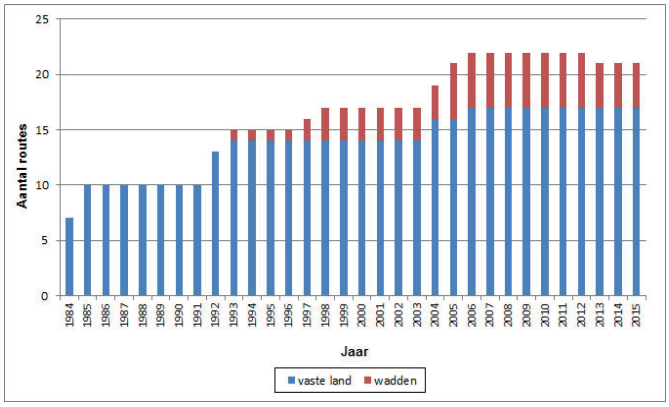
De trend over de afgelopen 10 jaar laat zien dat de populatie-omvang in deze periode gelijk is gebleven (trendbeoordeling: stabiel). In 2014 was de trend over de laatste 10 jaar nog een matige toename. Er is binnen de duinen wel een groot verschil in het herstel tussen het vasteland en de wadden (figuur 1). De vergelijking is een beetje lastig doordat het tellen op de Waddeneilanden wat later begonnen is. Maar op de wadden zijn, gekeken naar de periode 1993-2015, de konijnen flink toegenomen (trendbeoordeling: sterke toename).

Figuur 1. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in de duinen van Nederland, in de duinen op het vasteland en op de wadden in de periode 1984-2015.

Dit in tegenstelling tot een min of meer stabiele situatie in dezelfde periode op het vasteland, waarbij de populatie in 2015 licht afneemt. Op de trend van vasteland en wadden samen, de trend van Nederland, heeft dit echter beperkt invloed. Dat komt doordat het aantal Waddeneiland telroutes relatief laag is en de tellingen op deze routes veel later zijn gestart.

Van Terschelling werden over de periode 2013-2015 nog geen telgegevens ontvangen. Het gevolg van het ontbreken van deze gegevens is dat de trend voor de wadden, en daarmee de trend voor de Nederlandse duinen, minder representatief is voor de werkelijke ontwikkelingen in de konijnenpopulaties van de Nederlandse duinen. De ontbrekende Terschellinger gegevens over 2013-2015 worden geschat op basis van de overige waddengegevens. De gegevens over deze jaren van de overige Waddeneilanden gaan dus een belangrijker rol spelen. Kijken we naar de trends van de laatste 10 jaar dan is er op de wadden sprake van een matige toename. In de duinen op het vasteland is dan sprake van een stabiele populatie, terwijl dat vorig jaar nog een matige toename was.

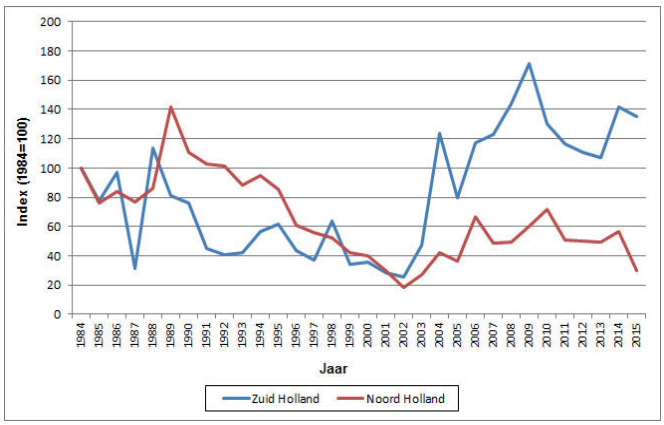
Figuur 2. Verdeling van het aantal getelde routes per jaar op het vasteland en op de wadden in de periode 1984-2015.

Regionale verschillen

Ook binnen regio's in de duinen op het vasteland is er duidelijk sprake van verschillende ontwikkelingen. De konijnen in de duinen boven het Noordzeekanaal hebben het moeilijk (trendbeoordeling gehele periode: matige afname), maar de laatste 10 jaar is de najaarspopulatie-omvang stabiel. In duingebieden ten zuiden van het kanaal doen de konijnen het, over de gehele periode bezien, veel beter (trendbeoordeling: matige toename), met eveneens, bezien over de laatste 10 jaar een stabiele omvang van de najaarspopulatie. Figuur 3 laat zien hoe verschillend de ontwikkelingen in de duinen in de provincies Noord- en Zuid-Holland zijn. Het konijn doet het in de duingebieden van Zuid Holland in de periode 1984 - 2015 goed (trendbeoordeling: matige toename), terwijl het aantal konijnen in de duinen van Noord Holland in dezelfde periode is afgenomen (trendbeoordeling: matige afname).

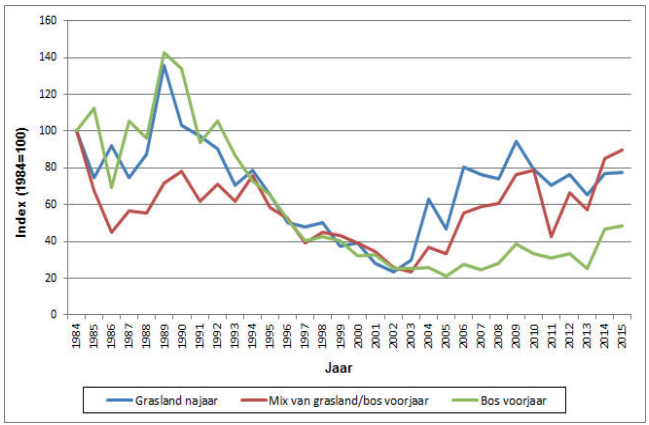
Verschillen per biotoop

Waarschijnlijk heeft het geconstateerde verschil in ontwikkeling in het noorden en zuiden te maken met regionale verschillen in de populatieomvang en –dichtheid die de snelheid waarmee resistentie tegen ziekten ontstaat beïnvloeden. Populatiegroottes en –dichtheden verschillen ook per biotoop. Vooral in het grasland van de duinen heeft het konijn zich hersteld (figuur 4). Over de gehele periode (1984–2015) is de omvang van de voorjaarspopulatie stabiel. De najaarspopulatie is in dezelfde periode echter afgenomen (trendbeoordeling: matige afname). Bezien over de laatste tien jaar is zowel de omvang van de voorjaarspopulatie als de najaarspopulatie gelijk gebleven. Over de gehele periode is de trend in een duinlandschap met een mix van grasland en bos gelijk aan de trend in grasland. De omvang van de voorjaarspopulatie is gelijk gebleven (trendbeoordeling: stabiel), terwijl de najaarspopulatie afgenomen is (trendbeoordeling: matige afname). Er zijn echter ook verschillen. Zo heeft de voorjaarstrend over de laatste tien jaar de beoordeling "matige toename", en de najaarstrend de beoordeling "stabiel". In de delen van de duinen met veel bos hebben de konijnen het zwaar. Zowel de voor- als najaarspopulatie is afgenomen (trendbeoordeling: matige afname). Er is ook een lichtpuntje. De laatste tien jaar is de voorjaarspopulatie wat gegroeid (trendbeoordeling: matige toename). Het is niet helder hoe de najaarspopulatie zich ontwikkeld heeft (trendbeoordeling: onzeker).

Figuur 3. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in Noord- en Zuid-Holland in het najaar in de periode 1984-2015.

NEM Meetnet Konijnentellingen

Figuur 4. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in verschillende biotopen in voor- of najaar in de duinen in Nederland in de periode 1984-2015.

Uitbreiding van het meetnet?

We zijn bezig om met een aantal terreinbeheerders te kijken of het mogelijk is om meer routes in de duinen te starten, waarbij het oog met name valt op Zeeland. Tot op heden ontbreken namelijk telgegevens uit deze provincie. Binnenkort hopen we daar wat positiefs over te kunnen melden.

We willen alle konijnentellers hartelijk danken voor hun medewerking en hopen dat ze ook in de toekomst mee blijven doen.

Team Meetnet Konijnentellingen
Vilmar Dijkstra (landelijk coördinator), Martijn van Oene (Zoogdiervereniging) & Marnix de Zeeuw (CBS).